

การยับยั้งชั่งใจโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
กรณีศึกษา : การใช้ความรุนแรงต่อเด็ก คดีน้องชมพู่เด็กหญิงบ้านกกกอก
DELAYING GRATIFICATION BY USING BUDDHIST PRINCIPLES CASE STUDY: VIOLENCE
AGAINST CHILDREN THE CASE FOR NONG CHOMPOO OF THE GIRL AT BAN KOKKOK

พระครูสิทธิวิชิตโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปญโญ)¹ และ นิกร ศรีราช

Phrakhrusitthiwachirasophit (Prasit Sammāpañño)¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: nigorn16082560@gmail.com

Received 2 December 2020; Revised 20 January 2021; Accepted 23 March 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการยับยั้งชั่งใจและนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถบูรณาการกับการยับยั้งชั่งใจ ซึ่งพบว่า การยับยั้งชั่งใจ เป็นกระบวนการทางความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถระงับความต้องการของตนเองได้ มีความอดทนอดกลั้น ไม่ถึงขั้นทำให้ตนเองลำบาก เพียงแต่เป็นการฝึกจิตใจให้วุฒิภาวะเป็นปกติเท่านั้น สามารถกำหนดอารมณ์ของตนเมื่อกระทบต่อสิ่งเร้าที่ไม่พึงปรารถนาได้ อันเป็นเหตุซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือเป็นความสามารถในการอดทนรอคอยความสำเร็จในอนาคต ถ้าจะบูรณาการในสมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ เช่น “อดตนา โจทยตตนา” ตนของตนเตือนตนให้พ้นผิด เป็นต้น เพราะใจของมนุษย์มีปกติจะโน้มโน้มไปทางต่ำ จะพัฒนาในด้านใดต้องพัฒนาใจตนเองเสียก่อน สิ่งที่สำคัญ หรือ หัวใจของพระพุทธศาสนา คือ ความไม่ประมาท อาจจะกล่าวได้ว่า ก็คือ การมีสติยับยั้งชั่งใจก็ได้ และประกอบด้วยหลักของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขไม่เบียดเบียนกัน ไม่คิดร้ายต่อกัน มีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยด้วยการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พรหมวิหาร 4 คือ 1. มีเมตตา คือ มีความรักต่อผู้อื่น 2. มีกรุณา คือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3. มุทิตา คือ ไม่อิจฉาใคร รู้จักมีใจที่ยินดีกับผู้อื่นและ 4. อุเบกขา คือ วางใจเป็นกลางเมื่อเจออารมณ์เร้า ไม่ว่าดีหรือไม่ก็ตาม ก็จะเกิดความยับยั้งชั่งใจตามหลักพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การยับยั้งชั่งใจ, หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา, การใช้ความรุนแรงต่อเด็ก

ABSTRACT

The objective of this article is to study restraint and present Buddhist principles that can be integrated with restraint which found restraint is a thought process the feelings and behaviors of a person that can suppress their own needs. Have patience not to make yourself difficult it is merely training the mind to normal maturity. Able to regulate one's emotions when affected by undesirable stimuli which causes improper behavior or is it the ability to persevere in anticipation of future success? If to integrate in the Buddhist era taught by the

Lord Buddha, for example, his own "Aattana Jotayattanang", he warned himself from wrongdoing, etc., because human hearts tend to bend towards the low. To develop in any area, you need to develop your own mind first. What is important or the heart of Buddhism is Precaution It could be said that it is the consciousness and restraint. And consists of principles of living together with happiness, not encroaching on Do not think evil against each other Life is safe by integrating the principles of Buddhism, namely, Brahma Viharn 4, namely: 1. Compassion, that is, love for others. 2. Kindness is to help and support one another. Others and 4. Embrace that is trust and neutral when encountering arousal whether good or not will cause restraint according to Buddhism

Keywords: Delaying gratification, Dhamma of Buddhism, Violence against children

บทนำ

กว่า 4 เดือนที่ผ่านมามีข่าวดัง “คดีน้องชมพู่” เด็กหญิงที่เป็นข่าวเพราะพบศพนอนเสียชีวิตที่ถูกหลักไฟ บ้านกกกอก จังหวัดมุกดาหาร อีกทั้งคดีโดมไปทั่วประเทศไทยในขณะนี้ ปัจจุบันนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ยังไม่สามารถปิดคดีได้ จะด้วยเหตุผลทางคดีหลาย ๆ ด้านหรือ ความซับซ้อนของคดีก็อาจจะเป็นไปได้ ซึ่งข่าวนี้ เป็นที่จับตามองและสนใจของประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ มีข่าวล่าสุดนี้ว่า **“บ๊ิกบ๊ิด” แกลงสรุป ล่าสุดคดีน้องชมพู่ กางสำนวน 918 หน้า น้องชมพู่ไม่ได้ตายเอง มีคนพาขึ้นภูเหล็กไฟ เบ็ด 8 หลักฐานสำคัญ ชี้คดี เชื่อเจอคนร้ายแล้ว** เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2563 ที่สโมสรตำรวจ ถนนวิภาวดีรังสิต พล.ต.อ.สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ(ผบ.ตร.) แลงความคืบหน้า และบทสรุปคดีการเสียชีวิต ของ“น้องชมพู่” เด็กหญิงวัย 3 ขวบ ชาวบ้านกกกอก บ้านกกตูม อ.ดงหลวง จ.มุกดาหาร ที่หายตัวไป ตั้งแต่วันที่ 11 พฤษภาคม 2563 โดยในการแถลงข่าว มีนายไชยพล วิชา หรือ ลุงพล และป้าแต่น ภรรยา ซึ่งเป็นลุงและป้าของน้องชมพู่ หนึ่งในกลุ่มผู้ต้องสงสัยที่ตำรวจเรียกไปเก็บหลักฐาน และสอบสวนหลายครั้ง ร่วมรับฟังการแถลงข่าวด้วย

พล.ต.อ.สุวัฒน์ ผบ.ตร.แถลงว่า “นี่ไม่ใช่การแถลงปิดคดี เพียงแต่แถลงความคืบหน้าว่าตำรวจทำอะไรบ้าง ถึงวันนี้ยังตอบไม่ได้ว่าใครเป็นคนร้าย แต่เราไม่ละเลิกการทำงาน เราเชื่อว่าน้องชมพู่ไม่ได้เดินขึ้นไปเอง อาจถูกใครบางคนทำโดยทางตรง ทางอ้อมที่ทำให้เสียชีวิต แต่ด้วยความสามารถทุกวิธีการในการสืบสวนสอบสวนเราได้ตรวจพบทุกคนที่เชื่อว่าอยู่กับน้องชมพู่ก่อนเสียชีวิตแล้ว คนที่จะพาน้องไปได้ต้องอยู่ในหมู่บ้านตอนนั้น เราพบหมดแล้วเพียงแต่ยังไม่หลักฐานมัด ที่จะสามารถดำเนินคดีในชั้นศาลได้” (PPTVHD36, 2 ตุลาคม 2563) จากกรณีดังกล่าวมีใจจะมาเขียนเพื่อซ้ำเติมครอบครัวยุติหรือ เพียงเพื่อสนุก แต่ผู้เขียนมองอยู่สองประเด็นหลักคือ 1) ต้นสายปลายเหตุที่แท้จริงที่อยู่ในจิตใจลึก ๆ ของผู้ก่อเหตุ อาจเกิดเพราะการขาดหลักคิดที่ไม่ถูกต้อง หรือ ขาดหลักจริยธรรมในความเป็นมนุษย์ของผู้ก่อเหตุซึ่งก็ยังไม่สามารถจับได้(สักที) จึงสามารถกระทำกับเด็กได้ ซึ่งบางข่าวลือบอกว่า มีการนำศพเด็กไปทำพิธีตามความเชื่อในเขตบริเวณนั้น เพราะสังคมปัจจุบันนี้อาจจะพูดได้ว่า มีความเจริญก้าวหน้าในทางเทคโนโลยีแต่ขาดหรือลืมนิยามจริยธรรม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ปัจจุบันนี้จึงมีการปรับแนวคิดหรือ เรียกว่า **“Mindset”** โดยการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์หรือนำมาใช้อย่างจริงจัง และ 2) การเสพสื่ออย่างมีสติโดยใช้หลักทางพระพุทธศาสนา ว่าควรวางที้อย่างไรและให้เหตุผลว่า เหตุผลที่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะอะไร บริบทของคนไทยเป็นอย่างไร

สภาพปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีความเจริญทางด้านวัตถุเทคโนโลยีและการสื่อสารแต่คนมีความทุกข์ทางจิตใจ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น มีความวิตกกังวลความเครียดความเหนื่อยล้า ความอยากได้ อยากมี อยากเป็น ความรัก ความโกรธ ความเบื่อบ่นเป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วมีสาเหตุจากการขาดภูมิคุ้มกันกิเลสและป้องกันจิตใจจากสภาพแวดล้อมที่คอยกระตุ้นเร้าอารมณ์ทำให้โรคที่เรียกว่าโรคใจ ทั้งนี้ในทางพระพุทธศาสนา มีเครื่องมือจัดการความทุกข์ที่สามารถป้องกันและดับพิษอารมณ์ได้ด้วยการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน การมีสติในการพิจารณาข้อมูลโดยใช้สติปัญญามากกว่าการใช้อารมณ์จึงมีประโยชน์อย่างมากทั้งในด้านการเรียน (มาลีวัล เลิศสาครศิริ, 2559) ซึ่งสาเหตุที่ในปัจจุบันการเสื่อมโทรมของสถาบันทางสังคมก็เพิ่มขึ้นจากอดีตจากผลโดยตรงทางด้านเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ และการเมืองการปกครอง ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้วิถีชีวิตของแต่ละบุคคลเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้สังคมต้องเผชิญกับปัญหาหลายด้าน และหนึ่งในนั้นก็คือปัญหาทางด้านอาชญากรรม ที่ปัญหาใหญ่ของสังคมและเป็นโรคร้ายที่รักษาไม่หายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม อาชญากรรมยังคงปรากฏอยู่ไม่ได้เลือกที่จะเกิดกับบุคคลที่รวยหรือจน หรือไม่ว่าสังคมนั้นจะเจริญหรือด้อยพัฒนาก็ตามปัญหาเด็กถูกล่วงเกินทางเพศหรือ การใช้ความรุนแรง เป็นปัญหาทางสังคมที่พบได้บ่อยในปัจจุบัน ปัญหาเด็กจึงเป็นเหยื่อซ้ำซาก อาชญากรรมทางเพศเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ อดคิดเพราะมีสิ่งจูงใจสิ่งเร้ากระตุ้นอารมณ์มากมายกว่าอดีต เช่น สื่อลามกอนาจารจากอินเทอร์เน็ตที่เป็นสิ่งที่หาได้ง่ายในปัจจุบันนี้ สิ่งที่มาอาจจะจะเป็นปัญหาที่ตัวของเหยื่อเอง ซึ่งอาจจะเป็นการซ้ำเติมเหยื่อ ก็ได้การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงสามารถตอบโจทย์ในแง่มุมหนึ่งได้ แต่สิ่งสำคัญก็คงอยู่ที่ตัวบุคคลนั้น ๆ ว่าจะได้รับการฝึกฝนหรือ มีสภาพแวดล้อมในลักษณะไหน จะดีหรือไม่ดีก็อยู่ที่การฝึกฝนนั่นเอง

ผู้เขียนจึงเห็นว่า การนำหลักธรรมซึ่งมีความจำเป็นที่ประชาชนทั่วไปจะต้องรู้บ้างและจะสามารถเปลี่ยนสังคมให้เกิดความสันติสุขมากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันจึงตัดสินใจเขียนเรื่อง *“การยับยั้งชั่งใจโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กรณีศึกษา: การใช้ความรุนแรงต่อเด็ก คดีน้องชมพูเด็กหญิงบ้านกกกอก”* เพื่อสะท้อนแนวคิดที่เกี่ยวกับความยับยั้งชั่งใจและหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์หลักธรรมพร้อมทั้งการเสพออย่างมีสติและสอนตัวเองได้ดังกล่าวเพื่อเป็นการตอบโจทย์สังคมและเป็นประโยชน์ต่อวิชาการต่อไปได้

1. การยับยั้งชั่งใจ ควรทำอะไร

“จดจ่อ มุ่งมั่น ไม่ยอมแพ้ แม้มีสิ่งยั่วยุ อย่างนี้ เรียกว่ารู้จักยับยั้ง” เป็นนิยามของคำว่า **“การรู้จักยับยั้งชั่งใจ”** ซึ่งสมัยทุกวันนี้มีคำที่หยอกเย้ากันเล่นกันว่า “รู้หมดแต่อดไม่ได้” ซึ่งก็อาจจะเป็นเรื่องจริง เพราะบางคนบางคนมีความรู้สูงแต่ไม่ได้ศึกษาอย่างถ่องแท้ พอมีภัยหรือเจอสิ่งที่ตนไม่ปรารถนามากะทบใจก็รับไม่ได้ คือ ไม่สามารถทนสภาวะเหล่านั้นได้ จะเข้าทำนองที่ว่า **“ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด”** ก็มีไม่น้อยทีเดียว ผู้เขียนได้รวบรวม ความหมายของคำว่า การยับยั้งชั่งใจ ของนักวิชาการหรือผู้รู้ไว้ดังนี้

Inhibition หรือ Inhibitory คือ ทักษะด้านการยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง เป็นทักษะพื้นฐานในการควบคุมตนเอง (Self-Control) และความต้องการของตนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม สามารถหยุดยั้งพฤติกรรมได้ในเวลาที่สมควรโดยอาศัยสมาธิและเหตุผลเป็นตัวช่วย ทักษะ Inhibition เป็นส่วนหนึ่งของทักษะด้าน Executive Functions (EFs) หรือกระบวนการทางความคิดที่ช่วยให้เรามุ่งมั่นสามารถจัดการกับงานหลาย ๆ อย่างให้สำเร็จ ควบคุมแรงกระตุ้นต่าง ๆ ไม่ให้สนใจไปนอกกลุ่มนอกทาง ทักษะด้าน Inhibition จะช่วยควบคุมพฤติกรรมและการกระทำที่ไม่เหมาะสม และให้เราตอบสนองในทางที่ดีขึ้นต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ

การที่ทักษะด้าน Inhibition อ่อนหรือบกพร่อง เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรคสมาธิสั้น (ADHD) โดยความรุนแรงของอาการสามารถแสดงให้เห็นได้ใน 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับร่างกาย (Motor level) : ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมได้ อยู่ไม่นิ่ง ซุกซน
2) ระดับสมาธิ (Attention Level) : ไม่ค่อยมีสมาธิในการทำงานหรือทำสิ่งต่าง ๆ มักโดนรบกวนได้ง่าย

3) ระดับพฤติกรรม (Behavioral level) : หุนหันพลันแล่น ถูกกระตุ้นได้ง่าย ไม่สามารถหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ เช่น อารมณ์ร้อนและหงุดหงิดขณะขับรถ ขับรถเร็วหลายครั้งเวลาโดนขับรถปาดหน้า(ศูนย์พัฒนาสมองและศักยภาพ, 2563) การยับยั้งชั่งใจการไม่คิด ไม่พูด ไม่ทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดโทษแก่ตัวเองและผู้อื่นในทางพระพุทธศาสนา คือ ความไม่ประมาท พระพุทธเจ้าได้สั่งเสียภิกษุในวันทีพระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพานว่า **“พวกเธออย่าประมาท เพราะสังขารไม่เที่ยงแท้ถาวร”** เป็นเรื่องจริง เพราะธรรมชาติคือธรรมชาติที่อาศัยเหตุแล้วจึงเกิด เมื่อกล่าวให้สอดคล้องในการยับยั้งชั่งใจ ปัจจัยที่ ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมและปัจจัยด้านการคบหากับเพื่อนที่เคยกระทำผิด ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยข้างต้นมีอิทธิพลต่อการยับยั้งชั่งใจส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่การกระทำผิดเหล่านี้จะมีระดับในการควบคุมตนเอง คือ มีลักษณะบุคลิกภาพแบบหุนหันพลันแล่น ชอบเสี่ยง มักใช้ภาษากายมากกว่าภาษาพูด โกรธและฉุนเฉียวง่าย สอดคล้องกับ Gottfredson และ Hirschi ที่กล่าวว่า **“เด็กและเยาวชนที่ขาดการยับยั้งชั่งใจมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดหรือก่ออาชญากรรมได้”** (เสกสิทธิ์ สวรรยาธิปิติ, 2554) รวมลงว่า **การมีสติที่ตนเองที่เป็นหลักของการปฏิบัติธรรมหรือ การดำเนินชีวิตที่สามารถลดความเสี่ยงได้/ทำให้ชีวิตมีความปลอดภัย ไร้กังวลในการเข้าสังคม /จนตลอดถึงมีความสุขได้**

ข่าวบอกอะไร ? กรณีข่าวน้องชมพู่ เด็กหญิงที่เสียชีวิตที่ภูเหล็กไฟ บ้านกกกอก จังหวัดมุกดาหาร ที่เป็นข่าวโด่งดัง อาจจะมีผู้ก่อเหตุ เพราะตำรวจเชื่อว่าเด็กอายุสามขวบไม่น่าจะเดินขึ้นไปเสียชีวิตบนเขาได้ จากเหตุการณ์นี้ ถ้ามีผู้ก่อเหตุจริงคงมองไปถึงสติหรือความยับยั้งชั่งใจที่ขาดหายไปชั่วขณะหรือ อยู่ในจิตสั่นตาค้าง จึงผล่อทำกับเด็กหญิงผู้นั้นได้ และเกิดปรากฏการณ์การประโคมข่าว ต่าง ๆ ในหลาย ๆ แ่งมุม มีการแบ่งฝ่ายผู้สนับสนุนและต่อต้าน และจนไปถึงเกี่ยวข้องกับทุกวงการ ไม่ว่า จะเป็นวงการสงฆ์ที่พยายามเสนอตัวเข้าไปช่วย/วงการทรงเจ้าเข้าผีหรือร่างทรง/วงการนักข่าวทุกช่องตีข่าวพาดหน้าหนึ่ง/วงการบันเทิงที่ดึงคนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับน้องชมพู่/วงการตำรวจที่ทำงานกันหามรุ่งหามค่ำที่โดนกดดันจากสังคม/วงการนักกฎหมายที่พยายามเข้ามาช่วยน้องชมพู่ด้วยความสงสารและ/หรือ อาจจะเพราะตามกระแสก็ได้/และที่สำคัญสถาบันครอบครัวที่เหมือนจะโดนผลกระทบโดยตรงและมีข่าวเหมือนจะเกิดการทะเลาะกันเสียอีก ผู้เขียนมองว่า **1) การที่มีข่าวที่กระทำความรุนแรงต่อเด็ก** เป็นเรื่องที่ไม่แพร่เพราะเขายังไร้เดียงสา ไม่รู้เรื่องอะไร และถ้ามองตามหลักศาสนาคงไม่พ้นเรื่องของ “กรรม” กรรมใดใครก่อ คนนั้นก็ต้องรับผลของกรรมนั้น คงเป็นกรรมของผู้ก่อเหตุที่ต้องทุกข์ทรมาน เพราะได้ฆ่าเด็ก เพราะอะไร? เพราะขาดการยับยั้งชั่งใจ ไม่กลัวบาป ไม่มีหิริ(ความละอายต่อบาป) และโอตตปปะ(ความกลัวต่อผลของกรรม) **2) การเสพลือให้มีสติ** หรือมีการยับยั้งชั่งใจเหมือนกันเพราะต้องมีการวิเคราะห์หรือมีวิจารณ์ญาณในการเสพลือ ไม่เอียงเอนไปในทางใดทางหนึ่ง เหมือนภคิโตโบราณท่านบอกว่า **“รู้มาก ยากนาน รู้น้อยพอรำคาญ”** หรือ **“รู้ไว้ใช้ใส่ปากแบกหาม”** เป็นต้น

สรุปในส่วนเบื้องต้นว่า การยับยั้งชั่งใจ เป็นความสามารถในการอดทนรอคอยความสำเร็จในอนาคต ถ้าจะบูรณาการในสมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ก็มีอยู่มาก เช่น **“อดตนา โจทยตตนา”** ตนของตนเตือนตนให้พ้นผิดเพราะใจของคนมีมนุษย์มีปกติจะโน้มน้อมไปทางต่ำ จะพัฒนาในด้านใดต้องพัฒนาใจตนเองเสียก่อน ในสมัยพุทธกาลยังมีเรื่องที่ปรากฏพอจะยกตัวอย่างที่เกี่ยวกับการมีสติยับยั้งชั่งใจ อย่างไรก็ดี ในเรื่องของ การยับยั้งชั่งใจนั้นขึ้นอยู่กับที่การได้ฝึกฝนสมาธิ จนไปถึงขั้นมี ปัญญา รู้ทางเจริญทางเสื่อมของชีวิตตามความ

เป็นจริง ไม่ใช่หลงไปในทางที่ผิด ในทางที่ไม่ดี ผู้เขียนได้สรุปปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากข่าวกรณีน้องชัมพูเป็นรูปแบบตารางที่ 1 ดังนี้

กรณีข่าวน้องชัมพู	ความยับยั้งชั่งใจ	ผู้ที่ขาดความยับยั้งชั่งใจ	ผู้ที่มีความยับยั้งชั่งใจ
ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น แก่สังคมไทย - การทำงานของตำรวจ - การร่วมมือของชาวบ้าน - สังคมให้ความสนใจ มีความแตกต่างทางความคิด - ชาวบ้านให้ความร่วมมือ - วงการบันเทิงเข้ามามีส่วนร่วม - พระสงฆ์/ร่างทรงออกมาช่วยในการหาศพ - ครอบครัวมีผลกระทบทั้งดีและไม่ดี	<u>1.ด้านพุทธศาสตร์</u> 1.1 สติ 1.2 ศีล 1.3 คุณธรรม/จริยธรรม <u>2. ด้านปัญหาส่วนตัว</u> 2.1 พื้นฐานด้านจิตใจ 2.1 จิตได้สำนึก(รู้ผิดชอบชั่วดี) 2.1 บริบททางสังคม	- ใช้ความรุนแรง - ก่ออาชญากรรม - ผิดศีล - หลงผิด - มีความเสื่อมในชีวิต - อยู่ในสังคมลำบาก// เป็นภาระสังคม	- มีเมตตา/กรุณา - เว้น ความ ชั่ว ที่ก่อให้เกิดโทษ - มีความเห็นที่ถูกต้อง - มีความเจริญในชีวิต - อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข - มีคนรัก/นับถือ ในสังคม

สรุปการยับยั้งชั่งใจ (delaying gratification) (ผู้เขียน)

จากตารางที่ 1 ที่ผู้เขียนได้สรุปไว้กล่าวโดยสรุปคือ การที่มนุษย์เรามีการแสดงออกมาจาก กาย วาจา ล้วนออกมาจากจิตใจที่อยู่ด้านในเป็นตัวสั่งให้ทำดีหรือ ไม่ดี การยับยั้งชั่งใจที่ผู้เขียนได้รวบรวมเขียนไว้ด้านบน เป็นการชี้แจงว่า จะแสดงออกทางที่ดีหรือไม่ดีนั้น สามารถฝึกจิตใจให้มีสติ ซึ่งเข้าตามหลักพระพุทธศาสนาที่จะได้กล่าวต่อไป ซึ่งเมื่อเขียนมาถึงจุดที่ว่า กรณีน้องชัมพู ก็มีประเด็นมากมายที่ปรากฏโดยเฉพาะข่าวลือที่ว่า มีการนำศพเด็กไปทำพิธีตามความเชื่อในเขตบริเวณนั้น ซึ่งอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้ แต่สิ่งสำคัญของการเสพสื่อก็ต้องมีสติ(ไม่ถือนองคลั่งข่าว) การคิด การพูด หรือ การทำก็ต้องมีสติ ระลึกละเอียดเสมอว่า เราเป็นมนุษย์ มีศีล มีคุณธรรม ต้องประกอบด้วยมนุษยธรรม

2. หลักพระพุทธศาสนาที่สามารถแก้ปัญหาสังคมในเรื่องการยับยั้งชั่งใจ

2.1 ความไม่ประมาท (สติ)

ในทางพระพุทธศาสนา คำสอนที่เป็นหลักของการปฏิบัติอย่างหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำ แม้กระทั่งก่อนพระองค์จะปรินิพพานก็ยังทรงตรัสเกี่ยวกับการอยู่อย่างมีสติ กล่าวคือ ให้เหล่าสาวกอยู่อย่างไม่ประมาท เพราะสังขารมีความสิ้นเสื่อมไปเป็นธรรมดา เมื่อกล่าวถึงความยับยั้งชั่งใจคงไม่พ้นการมี “สติ” ในทางพระพุทธศาสนาเพราะเป็นคุณธรรมที่ใครมีไม่ว่าใครก็ตาม จะยากดีมีจนก็จำเป็นต้องใช้สติในการดำเนินชีวิต ฉะนั้นแล้วความยับยั้งชั่งใจจึงไม่สามารถแยกออกจากการมีสติไปได้ มีผู้รู้ได้กล่าวถึงการมีสติดังนี้

“สติ แปลว่า เล่น การเล่น เป็นการเล่นมาของความรู้ เล่นมาแห่งความทรงจำสติเป็นเครื่องขนส่ง หากเรามีปัญญามากหรือความจำมาก แต่เล่นมาไม่ทันกับเวลาที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น นั่นคือ ไม่มีสติ สติจึงเป็นเครื่องขนส่งความรู้ ความจำมาใช้ให้ทันเวลาที่เกิดขึ้น” (พุทธทาสภิกขุ, 2528)

คำว่า สติมา แปลว่า มีสติ คือ มีสติอย่างต่อเนื่องไม่ขาดช่วงตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งหลับสนิท สติเหมือนการสืบไม่อย่างต่อเนื่อง สมาธิเหมือนความร้อนที่ได้รับจากการสืบ ปัญญาเหมือนไฟที่เกิดจากความร้อน กล่าวคือในอินทรีย์ทั้ง 5 อันได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ศรัทธาเป็นเหตุให้เกิดวิริยะ วิริยะเป็นเหตุให้เกิดสติ สติเป็นเหตุให้เกิดสมาธิ สมาธิเป็นเหตุให้เกิดปัญญา และปัญญาก็เป็นเหตุให้เกิดศรัทธา ดังนั้น เป็นต้น อินทรีย์ 5 เหล่านี้เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2554)

กล่าวโดยหลักของความรู้จักยั้งยังซึ่งใจก็คือ การมีสติ ความรู้ตัวทั่วพร้อม ก่อนคิดพูดทำ ขณะคิดพูดทำ และหลักคิดพูดทำ สามารถรู้ล่วงหน้าว่าผลของการกระทำนั้น ๆ ทั้งดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดผลอะไรบ้าง แล้วจึงพูดทำออกมาอย่างมาสติ คุณธรรมด้านสติมีความสำคัญมากในทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดสติปัญญายั้งยังซึ่งใจ ควบคุมตนเองและสามารถลดปัญหาของวัยรุ่นได้เป็นอย่างดีเพราะความหมายของสติคือความไม่เผลอ ไม่เลินเล่อ ไม่พินเพื่อนเลือนลอย รู้จักยั้งยังซึ่งใจ ไม่ยอมถลำลงในทางผิดพลาด ความรู้สึกตัวเป็นคุณธรรมในด้านการควบคุมตนเองทั้ง กาย วาจาและจิตใจ ไม่ให้เกิดโทษแก่ตนเองและสังคม สติคือความไม่ประมาทนั่นเอง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายทรงเตือนว่า สังฆารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ให้ภิกษุยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเกิด ซึ่งเป็นพระปณิธานของพระพุทธองค์แสดงถึงความสำคัญของสติมาก (พระพรหมคุณาภรณ์, 2541) คือการอยู่ปัจจุบัน ไม่คิดร้ายผู้อื่น ทำให้ตนเองมีเมตตา มีความสุขอยู่เสมอ ปัจจยัมพะเสตติ โดยความหมายของสติคือ อยู่อย่างไม้อึดอัด และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข มี 4 ประเด็นย่อย คือ 1) การอยู่กับปัจจุบันขณะ 2) ตระหนักรู้ตนเอง 3) ใคร่ครวญตามความเป็นจริง และ 4) เป็นกลาง เป็นธรรมชาติ ในส่วนของปัจจยัมพะเสตติ มี 2 ประเด็นย่อย คือ 1) ปัจจยภายในบุคคล ซึ่งมี 4 หัวข้อ ได้แก่ (1) การมีศรัทธาและฉันทะ (2) การมีศีล (3) ความพร้อมของร่างกาย และ (4) การหมั่นฝึกฝน และ 2) ปัจจยภายนอกบุคคล ซึ่งมี 2 หัวข้อ ได้แก่ (1) การอยู่ในสถานที่สงบ และ (2) การที่ได้เรียนรู้หรือมีการศึกษา (ศุกรใจ เจริญสุข, เพ็ญพรรณ พิทักษ์ สงคราม, ไมเคิล คริสโตเฟอร์, 171)

ที่ผู้เขียนยกยอธรรมะข้อนี้มาเป็นตัวอย่าง เพราะการไม่ทำชั่วการทำดี เป็นพื้นฐานของการมีความยับยั้งชั่งใจ หรือมีข้อหนึ่งที่บอกว่า การทำจิตใจให้ผ่องใส มีความจริงใจต่อกัน ไม่คิดที่จะทำร้ายกันข้อนี้เป็นข้อที่สำคัญ อย่างกรณีข่าวน้องชมพู่ที่เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงกับเด็ก หรือ แม้กระทั่งกรณีโรงเรียนสารคามตรัสราชคุณท์ ที่เกิดเหตุการณ์ที่ครูทำร้ายนักเรียนอนุบาล “ครูจุ่ม” ยักยัก ยังไม่ยอมถอนแฉความที่ถูกผู้ปกครองเด็กทำร้ายปล่อยหนายความรอก่อที่โรงพักโรงเรียนสารคามวิเทศราชพฤกษ์ออกแถลงการณ์ยัน โรงเรียนพร้อมรับผิดชอบเยียวยาผู้ปกครองตามข้อตกลงกับกระทรวงศึกษาธิการ ปิดบังคับครูจุ่มแฉความ ผู้ปกครอง ฮึดถ้างให้ข้อมูลบิดเบือนจะดำเนินคดี ผอ.โรงเรียนเลื่อนนัดเข้าให้ปากคำตำรวจ อ้างเวลากระชั้นชิดต้องศึกษาข้อกฎหมายก่อน “นายรณณรงค์” หัวหน้าบุกโรงพัก ขอลองเล่นกับครูที่อ้างว่าเอาถุงคลุมหัวเด็กเป็นการล้อเล่นว่าจะสนุกไหม ผบก.ภ.จ.นนทบุรีแจ้งคดีนี้มีผู้ปกครองมาแจ้งความ 36 ราย มีครูและพี่เลี้ยงตกเป็นผู้ต้องหา 16 คน เข้ามามอบตัวครบแล้ว โดนคนละ 2 ข้อหา ครูจุ่มอ่วมสุดโดนแจ้งทั้งหมด 12 คดี ส่วนคดีที่ครูจุ่มถูกผู้ปกครองทำร้ายคงถอนแฉความไม่ได้ ชี้คดีลหุโทษแค่เปรียบเทียบปรับ (ไทยรัฐฉบับพิมพ์, 8 ต.ค. 2563) นั่นก็เป็นการใช้ความรุนแรงกับเด็ก หรือ ภาษาวัยรุ่นใช้คำว่า เก่งกับเด็กกับคนแก่ จริง ๆ แล้วอาจจะเป็นการขาดความยับยั้งชั่งใจนั่นเอง หากนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปใช้ คือ มีสตินับหนึ่งให้ถึง 10 คงไม่เกิดเหตุการณ์ที่ทำร้ายเด็กจนออกข่าวกันมากขนาดนี้แน่

2.2 พรหมวิหารธรรม ธรรมที่สามารถมาประยุกต์เพื่อการอยู่ด้วยความไม่ระแวงกัน

พรหมวิหาร หมายถึง หลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่ (พระธรรมโกศาจารย์, 2549) เป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์หลักธรรมข้อนี้นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองที่จำเป็นจะต้องประพฤติปฏิบัติธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักและกำกับความประพฤติให้เป็นไปโดยชอบถูกต้องตามทำนองคลองธรรม จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบ

องค์ประกอบของพรหมวิหารมี 4 ประการดังนี้

1. เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีมีไมตรี
2. กรุณา ความสงสารคือช่วยเหลือให้เขาให้พ้นจากความทุกข์โศกในอันจะปลดปล่อยบำบัดความเดือดร้อนของผู้อื่น
3. มุทิตา ความพลอยยินดี ไม่คิดอิจฉาใคร
4. อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางคืออันที่จะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา กล่าวคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง วางตัวเป็นกลาง อยู่ในความไม่ประมาท (ที.ปา. (ไทย)11/305/275)

สรุปในส่วนนี้คือ ความรุนแรงกับเด็กหรือกับใครก็ตามแล้วแต่จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากเรามีความยับยั้งชั่งใจและสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสตั้ง 2,600 กว่าปีที่ผ่านมาแล้วไปใช้และหลักธรรมเหล่านี้ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอด ไม่ว่าจะเป็นยุคไหนก็ตาม หากมีสติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีศีล อยู่เสมอ คงไม่เกิดกรณีน้องชมพู หรือ กรณีของการทำร้ายเด็กที่ออกข่าวกันบ่อย ๆ ฉะนั้นแล้ว สิ่งสำคัญคือ พระพุทธศาสนามีหลักของความคิด การใช้เหตุผล การใช้ปัญญา ซึ่งมีอยู่แล้ว แล้วแต่ว่า ใครจะกล้าที่จะเปิดโลกทัศน์แล้วนำหลักธรรมเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดมีความยับยั้งชั่งใจต่างหากเล่า

แนวทางที่จะพัฒนาจิตใจของมนุษย์ได้ ก็เริ่มจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและการใช้ชีวิตที่มีอยู่อย่างมีสติ มีความยับยั้งชั่งใจ มีการฝึกความอดทน อดกลั้นในอารมณ์ที่พอใจหรือไม่พอใจ เพราะทางพระพุทธศาสนานั้นสอนในเรื่องของทุกข์ ที่อยู่ในโลกนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องประสบพบเจอกันทั้งนั้น ฉะนั้นกรณีน้องชมพูจึงสามารถสอนให้เราได้ตระหนักถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น และในกรณีน้องชมพูเด็กหญิงบ้านกกกอก เป็นการตั้งข้อสังเกตได้ว่าหากเป็นการฆาตกรรมจากมนุษย์จริง ผู้ที่ก่อเหตุต้องขาดมนุษยธรรม ขาดสติ ขาดการยั้งคิดไม่ว่า จะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม ก็จะทำให้เกิดสิ่งที่ไม่น่ารัก ไม่น่าชอบใจสิ่งที่ปรากฏต้องกลับไปย้อนคิดว่าเราเป็นเมืองพุทธ มีพุทธศาสนิกชนอยู่ 95 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมดแต่เกิดข่าวแบบนี้ไม่เว้นวัน หรือ จะเป็นเพียงเป็นพุทธตามบัตรประชาชนเท่านั้น แต่ “พุทธ” ที่อยู่ในใจไม่มีอยู่จริงเลย

สรุป

จากกรณีข่าวน้องชมพู เด็กหญิงที่เสียชีวิตที่ภูเหล็กไฟ บ้านกกกอก จังหวัดมุกดาหาร ที่เป็นข่าวโด่งดัง อาจจะมีผู้ก่อเหตุ เกิดปรากฏการณ์การประโคมข่าว ๆ ต่าง ๆ ในหลายๆ แง่มุม มีการแบ่งฝ่ายผู้สนับสนุนและต่อต้าน และจนไปถึงเกี่ยวข้องกับทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นวงการสงฆ์ที่พยายามเสนอตัวเข้าไปช่วย/วงการทรงเจ้าเข้าผีหรือร่างทรง/วงการนักข่าวทุกช่องตีสาวพาดหน้าหนึ่ง/วงการบันเทิงที่ดึงคนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับน้องชมพู/วงการตำรวจที่ทำงานกันหาหมรุ่งหมาค่าที่โดนกดดันจากสังคม/วงการนักกฎหมายที่พยายามเข้ามาช่วยน้องชมพูด้วยความสงสารและ/หรือ อาจจะเพราะตามกระแสก็ได้/และที่สำคัญสถาบันครอบครัวที่เหมือนจะ

โดนผลกระทบโดยตรงและมีข่าวเหมือนจะเกิดการทะเลาะกันเสียอีก อาจจะมองประเด็นตรงที่ว่า 1) การที่มีข่าวที่กระทำความรุนแรงต่อเด็ก เป็นเรื่องที่ไม่แพร่เพราะเขายังไร้เดียงสา ไม่รู้เรื่องอะไร และถ้ามองตามหลักศาสนาคงไม่พินเรื่องของ “กรรม” กรรมใดใครก่อ คนนั้นก็ต้องรับผลของกรรมนั้น คงเป็นกรรมของผู้ก่อเหตุที่ต้องทุกข์ทรมาน เพราะได้ทำร้ายเด็กจนเสียชีวิต เพราะอะไร? เพราะขาดการยับยั้งชั่งใจ ไม่กลัวบาป ไม่มีหิริ (ความละอายต่อบาป) และโอตตปปะ (ความกลัวต่อผลของกรรม) 2) การเสพลือให้มีสติ หรือมีการยับยั้งชั่งใจเหมือนกันเพราะต้องมีการวิเคราะห์หรือมีวิจารณ์ญาณในการเสพลือ ไม่เอียงเอนไปในทางใดทางหนึ่งเหมือนภิกษุโบราณท่านบอกว่า “รู้มาก ยากนาน รู้น้อยพอรำคาญ” หรือ “รู้ไว้ใช้ในป่าแบกหาม” เป็นต้น การใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาใช้อาจเป็นทางเลือกอีกทางที่จะสามารถตอบโจทย์ให้แก่สังคมได้ไม่มากนัก

ความรู้จักยับยั้งชั่งใจก็คือ การมีสติ ความรู้ตัวทั่วพร้อม ก่อนคิดพูดทำ ขณะคิดพูดทำ และหลักคิดพูดทำ สามารถรู้ล่วงหน้าว่าผลของการกระทำนั้น ๆ ทั้งดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดผลอะไรบ้าง แล้วจึงพูดทำออกมาอย่างมาสติ คุณธรรมด้านสติมีความสำคัญมากในทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดสติปัญญา ยับยั้งชั่งใจ ควบคุมตนเองและสามารถลดปัญหาของวัยรุ่นได้เป็นอย่างดีเพราะความหมายของสติคือความไม่เพลา ไม่เลินเล่อ ไม่พินเพื่อนเลือนลอย รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ยอมถลำลงในทางผิดพลาด ความรู้สึกตัวเป็นคุณธรรมในด้านการควบคุมตนเองทั้ง กาย วาจาและจิตใจ ไม่ให้เกิดโทษแก่ตนเองและสังคม สติคือความไม่ประมาทนั่นเอง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายทรงเตือนว่า สังฆารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ให้ภิกษุยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด ซึ่งเป็นพระปัจฉิมวาจาของพระพุทธองค์แสดงถึงความสำคัญของสติมาก สิ่งที่สำคัญ หรือ หัวใจของพระพุทธศาสนา คือ ความไม่ประมาท อาจจะกล่าวได้ว่าก็คือ การมีสติยับยั้งชั่งใจก็ได้ และประกอบด้วยหลักของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขไม่เบียดเบียนกัน ไม่คิดร้ายต่อกัน มีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยด้วยการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พรหมวิหาร 4 คือ 1. มีเมตตา คือ มีความรักต่อผู้อื่น 2. มีกรุณา คือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3. มุทิตา คือ ไม่อิจฉาใคร รู้จักมีใจที่ยินดีกับผู้อื่นและ 4. อุเบกขา คือ วางใจเป็นกลางเมื่อเจออารมณ์เร้า ไม่ว่าดีหรือไม่ก็ตาม ก็จะเกิดความยับยั้งชั่งใจตามหลักพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์. (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิกจำกัด.
- _____. (2541). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิกจำกัด.
- _____. (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด.

- พุทธทาสภิกขุ. (2528). สติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จักรานุกูลการพิมพ์.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ. (2559). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกสมาธิ ต่อพหุปัญญาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์. วารสารพยาบาลทหารบก. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 17(13).
- ศูนย์พัฒนาสมองและศักยภาพ. (2563). สืบค้น 3 ตุลาคม 2563. จาก <https://www.brainandlifecenter.com/inhibition-attention-selfcontrol>.
- เสกสิทธิ์ สวรรยาธิปติ. (2554). การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยาเสพติด และชีวิตร่างกาย (คดีร้ายแรง) ของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล: การศึกษาวิจัยโดยใช้ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต อาชีววิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.

